

ŠVIHOV V PROMĚNÁCH ČASU

Martin Kolář

Dne 10. června 1836 se v domě č. p. 163 v dnešní Čechově ulici narodil Dorotě Kolářové, rozené Haškové, syn Martin. Otcem byl Josef Kolář, poddůstojník husarského pluku č. 8, který v tu dobu dlel posádkou v Klatovech. Už od dětství fascinovala Martina Koláře historie. Blízký hrad a zříceniny v okolí patřily mezi místa, která rád navštěvoval. Nastoupil na klatovské gymnázium, kde patřil mezi nejnadanější studenty, vynikal zejména v humanitních vědách. Ve volných chvílích pokračoval se spolužáky ve výpravách za poznáním po místech na Klatovsku, kterých se dotkly historické události. Dělal si ze svých cest poznámky, které v budoucnu použil ve svých hojně publikovaných statích v odborných časopisech.

Po úspěšném dokončení gymnaziálních studií v Klatovech stál před volbou, co dále. Jeho rodina nepatřila mezi bohaté, proto pro nadaného Martina přicházela v úvahu jediná cest - jít studovat do duchovního semináře. Začal tedy studovat v Praze. Byl pečlivým a přičinlivým studentem, jedním z nejlepších v ročníku. Dobře rozjetou dráhu, na jejímž konci měl být vstup do církevního stavu, zhatila z dnešního pohledu malicherná příhoda. Byl ředitelem semináře přistižen, jak si studuje v nedávno vydaném Sommerově topografickém popisu Českého království. Ta však patřila pro studenty k těm nedoporučeným. Problém byl na světě. Martin Kolář se nakonec rozhodl ze semináře odejít. Paradoxně ho nakonec pedagogové přemlouvali, aby v semináři zůstal, protože všichni poznali jeho nadání, Martin Kolář se však vydal na nejistou cestu, kdy si musel vypomáhat sháněním peněz na studia. V roce 1855 nastoupil na filozofickou fakultu Karlovy univerzity a věnoval se studiu milované historie. Jako student si vydělával na živobytí prací v univerzitní knihovně a v Úřadu zemských desk. Po dokončení studia se živil jako vychovatel u hraběte Latoura v Hrobech u Tábora. V roce 1859 se vrátil do Prahy a byl přijat do kolektivu, který připravoval budoucí Riegerův slovník naučný. Kromě toho se stal suplentem na gymnáziu v Hradci Králové.

Ve volných chvílích se začal věnovat studiu genealogických a heraldických pramenů. Obě tyto pomocné historické vědy byly v tu dobu v plenkách a Martin Kolář patřil mezi jejich průkopníky v Čechách. Jako jeden z prvních českých badatelů historie obcházel kostely a hřbitovy, zejména v rodném kraji. Všude sledoval údaje na náhrobcích a zapisoval si je. Snažil se je zachytit i kresbou, ale podle svědectví současníků nebyl příliš zdatným kreslířem.

Výrazný zlom v jeho životě nastal roku 1862, kdy získal místo řádného pedagoga na reálném gymnáziu v Táboře. Město Tábor ho naprosto fascinovalo. Hrdá česká historie na něj zde dýchala ze všech stran.

V různých zapadlých koutech radnice objevoval vzácné historické dokumenty. Dle vzpomínek jeho přátel pocházely některé z listin až z 15. století. Martin Kolář zařídil, aby se dokumenty dostaly do sbírek Národního muzea v Praze a nepřišly k úhoně. V Táboře se potkal s Augustem Sedláčkem a stali se z nich velcí přátelé. Pojil je společný koníček – česká historie. Podnikali výpravy do různých archivů, kde studovali historické prameny. Martin Kolář pojal rozhodnutí sepsat dějiny města Tábora.

Výsledky svého bádání pravidelně publikoval v historických časopisech, hlavně v Památkách archeologických. Stále více se zaměřoval na genealogii, heraldiku a sfragistiku. Nadále však vzpomínal na svůj rodný kraj. Není proto divu, že jedna z jeho prvních knížek se věnovala historii rodu Švihovských z Rýzmburka. Kromě studií o šlechtických rodech uveřejnil v Pa-

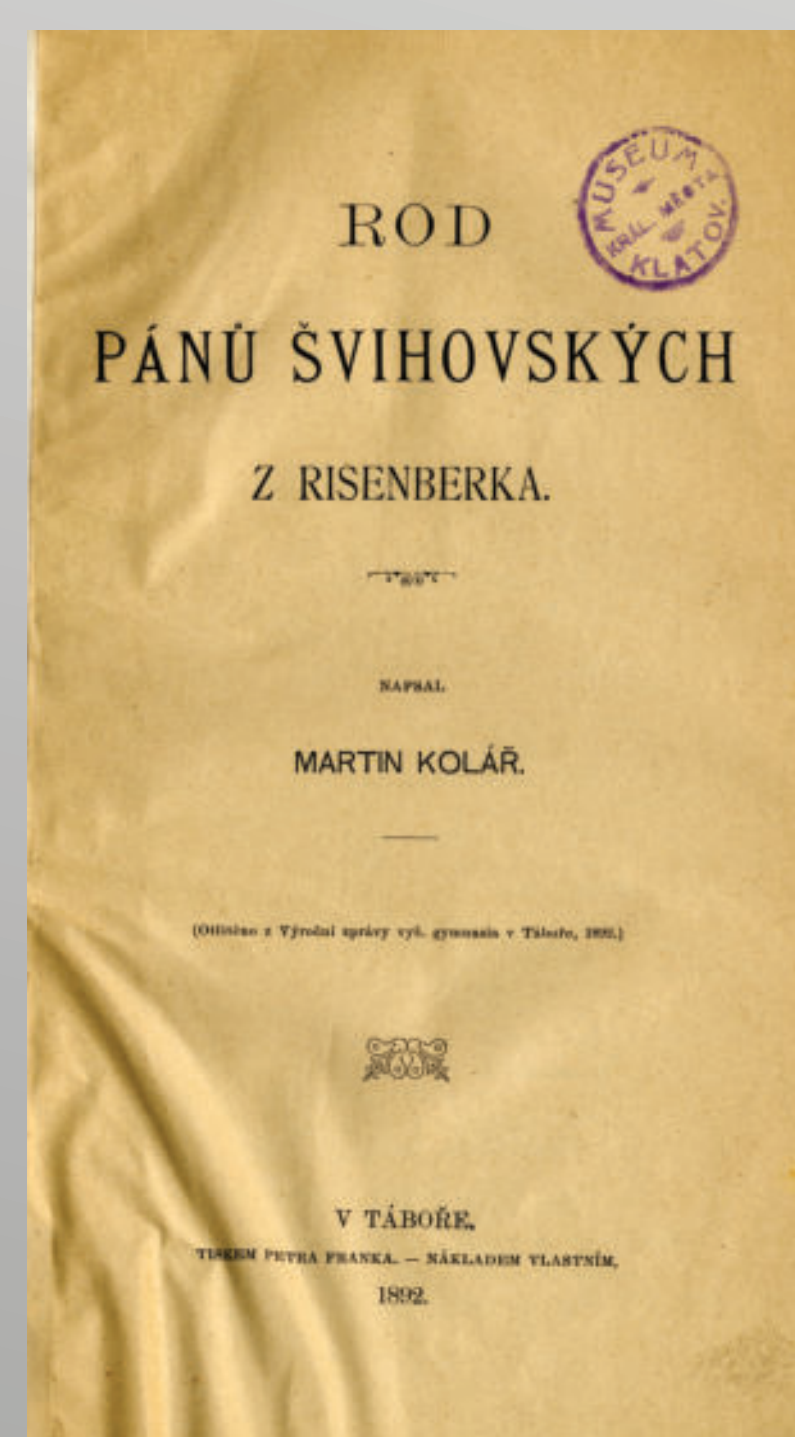
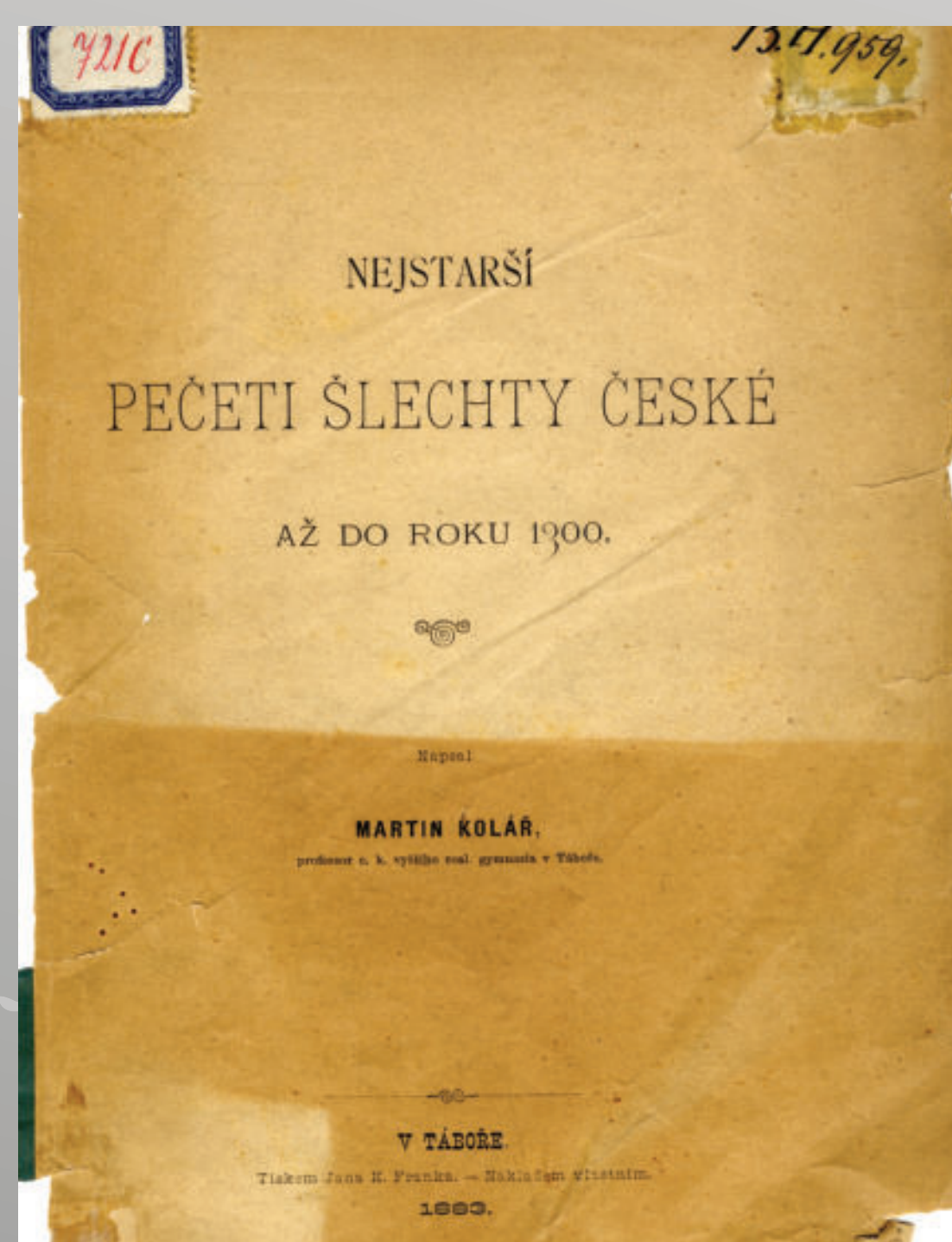
mátkách archeologických postupně články o historických památkách ve svém rodném kraji (např. v X. díle tohoto sborníku vyšlo Kolářovo pojednání o zřícenině hradu Nový Herštein).

Od roku 1868 získal kromě kantořiny i místo městského archiváře v Táboře. Tím se mu prostor pro historické bádání ve starých dokumentech otevřel ještě více. Když v roce 1884 vzniklo v Táboře městské muzeum, bylo nasnadě, kdo se stane jeho prvním ředitelem. Nakonec ho historická věda pohltila natolik, že neměl ani příliš času na svoji rodinu. Rozdělal hned několik obsáhlých historických studií (kromě již zmíněných dějin Tábora hlavně práci na jeho zásadním díle – českomoravské heraldice). Intenzivní studium historických pramenů a k tomu práce pedagogická ho značně vyčerpávaly. Zemřel k velké lítosti mnoha obyvatel Tábora a českých historických kruhů nečekaně brzy, v rozhodně ne pokročilém věku dne 15. května 1898. Krátce po jeho smrti napsal v rozsáhlém vzpomínkovém článku jeho velký přítel August Sedláček: „*Chřadl, sám nevěda příčinu toho, ale přece se oddával zamilované své práci, pokud mu toho vlastní síla dopouštěla. Tak se vlekl a vlekl, až ho pán Bůh všech útrap osvobodil. Usnul v pravém smyslu toho slova. Kolář jest zjev tragický. Nádán jsa schopnostmi, vyzdoben jsa pamětí, kterou mu mnozí záviděli, ovládal dokonale slohem a látky tolik sebral jako málokterý, a přece byl v ustavičném boji s démonem, který se mu věšel na tělo jako olověné závaží a zdržoval ho v jeho činnosti*“.

Jeho nejzásadnější dílo, „Českomoravskou heraldiku“, vydal jeho přítel August Sedláček v roce 1902. Ve šlépějích svého otce šel jak syn Jan, který se věnoval historii a topografii (v letech 1927–1929 působil dokonce jako starosta města Tábor), tak dcera Anna. V rodném městě Švihov, stejně tak v jeho dlouholetém působišti Táboře, byly Martinu Kolářovi odhaleny pamětní desky a pojmenovány po něm ulice.

Pamětní deska osazená na rodný domek č.p.131 dne 24.7.1898

Ukázky tiskem vydaných prací prof. Martina Koláře